EDUSKUNNAN OIKEUSASIAMIES

Helsinki 25.4.2012

Dnro 2007/2/09

Helsingin kaupunginhallitus
PL 1

00099 HELSINGIN KAUPUKI

HELSINGIN KAUPUNGIN KIRJAAMO
HELSINGFORS STADS REGISTRATORSKONTOR
Saapunut/Inkommit
30. 04. 2012
Dnro/Dnr HEL 2012-006870
Tehtäväluokka OK 03 01 00
Uppgiftsklass

Viite: Lausuntonne 19.10.2009

LÄHETE

Lähetän ohessa Helsingin kaupunginhallitukselle jäljennöksen päätöksestäni omana aloitteena tutkittavakseni ottamasta ajoneuvojen siirtoyksikön laiminlyönnistä noudattaa Helsingin hallinto-oikeuden lausunnoille asettamia määräaikoja ratkaisusta ilmenevässä tarkoituksessa. Olen erikseen ilmoittanut ratkaisusta Helsingin kaupungin rakennusvirastolle.

Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Vanhempi
oikeusasiamiehensihteeri Ulla-Maija Lindström

Osoite: 00102 Eduskunta
Puhelin 09-4321
Telefax 09-432 2268
Sähköposti: eoa-kirjaamo@eduskunta.fi
Internet: http://www.oikeusasiamies.fi

Helsinki 25.4.2012

Dnro 2007/2/09

PÄÄTÖS HALLINTO-OIKEUDELLE ANNETTAVIEN LAUSUNTOJEN VIIVÄSTYMISESTÄ HELSINGIN KAUPUNGIN AJONEUVOJEN SIIRTOYKSIKÖSSÄ

1
ASIA

Olin 20.10.2005 antamani kanteluvastauksen (dnro 2201/4/04) yhteydessä kiinnittänyt Helsingin kaupungin rakennusviraston huomiota siihen, että sen on järjestettävä toimintatapansa siten, että ajoneuvojen siirtoyksikössä tuomioistuimen asettamia määräaikoja lausuntojen antamisessa noudatetaan. Myöhemmin tietooni kuitenkin tuli, että ajoneuvojen siirtoyksikön lausuntojen antaminen hallinto-oikeudelle oli edelleen viivästynyt. Tämän vuoksi otin asian omana aloitteenani tutkittavaksi.

2
SELVITYS

Olin pyytänyt Helsingin hallinto-oikeutta antamaan tietoja siitä, millä tavalla ajoneuvojen siirtoyksikössä oli vuoden 2008 alusta lähtien noudatettu hallinto-oikeuden lausunnoille antamia määräaikoja. Hallinto-oikeuden selvityksen perusteella pyysin Helsingin kaupunginhallituksen antamaan oman lausuntonsa asiassa ja hankkimaan kantelun tutkimiseksi tarvittavan selvityksen.

Helsingin hallinto-oikeuden selvityksen 14.8.2009 mukaan ajalla 1.1.2008 – 30.5.2009 lausuntopyyntöjä lähetettiin Helsingin kaupungin rakennusviraston ajoneuvojen siirtoyksikölle 260 kappaletta. Lähtökohtaisesti näissä asioissa lausuntojen antamiselle varattiin aikaa 30-60 päivää. Lausunto saatiin alle 60 päivässä 69 asiassa, 60-100 päivässä 18 asiassa, 101-200 päivässä 74 asiassa, 201-300 asiassa 74 asiassa, 301-400 päivässä 10 asiassa ja yli 400 päivässä 2 asiassa.

Hallinto-oikeuden mukaan sen asianhallintajärjestelmään sisältyy ohjelmallinen välitoimen määräaikojen seuranta. Määräajan ylittäneistä lausuntopyyntöjä on kiirehditty vakiolähetteellä. Ajoneuvojen siirtämistä koskevissa maksuasioissa lausuntopyyntöjä ei yleensä kuitenkaan kiirehditty kuvatulla vakiomenettelyllä, koska Helsingin kaupungin raken-

nusvirastossa ei juurikaan reagoitu kiirehtimispyyntöihin. Virasto ei esimerkiksi ole pyytänyt lisäaikaa eikä esittänyt arviota siitä, kuinka kauan lausunnon antamiseen vielä kuluu. Tässä asiaryhmässä määräajan ylittäneitä lausuntoja on kiirehditty yleensä esittelijän tai hallinto-oikeustuomarin laatimalla erityislähetteellä.

Helsingin rakennusviraston selvityksen 30.9.2009 mukaan viraston katu- ja puisto-osaston siirtoyksikköön oli vuoden 2009 alusta tullut 321 lausuntopyyntöä Helsingin hallinto-oikeudelta, joista 202:ssa oli annettu lausunto. Lausuntoja oli antamatta 119, joista 30 oli ylittänyt hallinto-oikeuden asettaman määräajan. Vanhimman myöhässä olevan lausunnon määräaika oli 16.9.2009.

Verrattuna vuoteen 2008, oli annettujen lausuntojen määrä merkittävästi kasvanut. Vuonna 2008 annettiin yhteensä 226 lausuntoa. Vuonna 2009 lausuntoja oli annettu jo lähes yhtä paljon kuin edellisenä vuonna yhteensä. Ajoneuvojen lähisiirrosta aiheutuneita korvauspäätöksiä oli vielä tekemättä noin 2000, mikä lisännee hallinto-oikeuden lausuntopyyntöjen määrää loppuvuodesta.

Suoraan ajoneuvojen siirtoyksiköllе osoitettujen valitusten lukumäärä oli vastaavasti lisääntynyt, mikä oli osaltaan vaikuttanut myös hallinto-oikeuden lausuntopyyntöjen käsittelyaikoihin. Lausuntopyyntöjen käsittelyyn oli nyt kohdennettu lisäresursseja, joiden avulla lausunnot annetaan hallinto-oikeudelle määräaikojen kuluessa. Vuoden 2010 aikana pysäköinninvalvonta ja ajoneuvojen siirtoyksikkö ottavat käyttöön yhteisen tietojärjestelmän, jolla keskitetään muun valitusten käsittely. Uudistus nopeuttaa myös hallinto-oikeuden lausuntopyyntöjen käsittelyä.

Helsingin kaupunginhallitus lausunnossaan 19.10.2009 viittasi rakennusviraston selvitykseen ja totesi, että lausuntojen viipyminen on johtunut resurssien vähäisyydestä siirtoyksikön käsiteltävien asioiden määrään nähden. Vuonna 2008 kunnossa- ja puhtaanpitoa haittaavien ajoneuvojen lähisiirtoja tehtiin 10 638 kappaletta. Helsingin hallinto-oikeudelle annettiin lausuntoja yli 200 kappaletta. Rakennusviraston ilmoituksen mukaan resursseja lausuntopyyntöjen käsittelyyn on lisätty.

Lisäksi kaupunginhallitus ilmoitti päättäneensä kehottaa rakennusvirastoa huolehtimaan siitä, että katu- ja puisto-osaston ajoneuvon siirtoyksikkö noudattaa tuomioistuimen antamia määräaikoja.

Helsingin hallinto-oikeudesta ilmoitettiin vuoden 2010 lopussa, että siirtoasioita oli marraskuussa hallinto-oikeudessa vireillä 298 ja 16 lausuntoa oli myöhässä.

Helsingin hallinto-oikeudesta 16.4.2012 varmistetun tiedon mukaan hallinto-oikeudessa oli vireillä ajoneuvojen siirrosta tai siirtokustannusten korvauksesta tehtyjä valituksia 433 kappaletta. Niistä 190:ssä lausunnot olivat myöhässä.

3
RATKAISU

Perustuslain 21 §:ssä säädetään oikeusturvasta. Pykälän 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi.

Hallintolaissa säädetään hyvän hallinnon perusteista sekä hallintoasiassa noudatettavasta menettelystä.

Hallintolainkäyttölakia sovelletaan lainkäyttöön yleisissä hallintotuomioistuimissa. Hallintolainkäyttölain 7 luvussa säädetään asian käsittelystä ja selvittämisestä.

Hallintolainkäyttölain 33 §:n 1 momentin mukaan valitusviranomaisen on huolehdittava siitä, että asia tulee selvitetyksi, ja tarvittaessa osoitettava asianosaiselle tai päätöksen tehneelle hallintoviranomaiselle, mitä lisäselvitystä asiassa tulee esittää. Pykälän 2 momentin mukaan valitusviranomaisen on hankittava viran puolesta selvitystä siinä laajuudessa kuin käsittelyn tasapuolisuus, oikeudenmukaisuus ja asian laatu sitä vaativat.

Hallintolainkäyttölain 36 §:ssä säädetään viranomaisen lausunnosta. Pykälän 1 momentin mukaan valitusviranomaisen on hankittava lausunto siltä hallintoviranomaiselta, joka on tehnyt asiassa päätöksen, jollei se ole tarpeetonta. Pykälän 3 momentin mukaan lausunnon antamiselle on asetettava määräaika.

Oikeuskirjallisuuden (Olli Mäenpää: Hallintoprosessioikeus, Helsinki 2007 s. 416–420) mukaan hallintotuomioistuimen on pyydettävä lausunto hallintoviranomaiselta, jonka päätös on muutoksenhaun kohteena. Oikeudenkäynnin kohteena olevan hallintopäätöksen tehnyttä viranomaista ei sen sijaan kuulla, koska se ei ole prosessuaalisesti varsinaisen asianosaisen asemassa. Lausunnon hankkimisen ja kuulemisen sisällöllinen ero liittyy tähän prosessuaaliseen asemaan. Lausunnon hankkimisen ensisijainen tarkoitus tuottaa lisäselvitystä päätöksen perusteista ja siihen liittyvästä informaatiosta. Lausunnon antamista voidaan pitää viranomaisen velvollisuutena. Lausunnon antamisvelvollisuuden toteuttamiseksi lausunnon antamiselle on varattava määräaika. Lausunnon antamiseen sovelletaan hallintolakia ja sen antamiseen kohdistuu virkavastuu. Lausunnon asianmukaisuutta ja objektiivisuutta korostavat sekä hallinnon oikeusperiaatteet että lausunnon antamiseen kohdistuva virkavastuu.

Helsingin kaupungin rakennusviraston katu- ja puisto-osaston ajoneuvojen siirtoyksikön lausuntojen antaminen Helsingin hallinto-oikeudelle on pitkään viivästynyt siten, ettei tuomioistuimen asettamia määräaikoja

lausunnoille ole noudatettu. Kiinnitin asiaan huomiota jo vuonna 2005 antamassani kanteluvastauksessa ja totesin, että siirtoyksikön on järjestettävä toimintatapansa siten, että määräaikoja lausuntojen antamiselle noudatetaan. Sittemmin Helsingin hallinto-oikeudelta saamani selvityksen mukaan oli todettavissa, että kokonaismäärältään 216 asiassa lausunto annettiin määräajassa vain 69 asiassa. Sen sijaan enemmistössä eli 147 asiassa asetettu määräaika ylitettiin. Koska siirtoyksikkö ei juurikaan noudattanut hallinto-oikeuden kiirehtimispyyntöjä, näitä lausuntoja oli jouduttu kiirehtimään esittelijän tai hallinto-oikeustuomarin erityislähetteillä.

Helsingin rakennusvirasto on selvityksessään ilmoittanut, että lausuntopyyntöjen käsittelyyn on kohdennettu lisäresursseja. Kaupunginhallituksen lausunnossa todetaan, että virastoa on kehotettu noudattaa hallinto-oikeuden määräaikoja. Näistä toimenpiteistä huolimatta kuitenkin vielä vuoden 2010 marraskuussa hallinto-oikeudesta saadun tiedon mukaan joitakin lausuntoja oli myöhässä. Tämän vuoksi asiaa vielä seurattiin oikeusasiamiehen kansliassa. Hallinto-oikeudesta 16.4.2012 saadun tiedon mukaan tilanne oli jälleen pahentunut, kun 190 lausuntoa oli myöhässä.

Helsingin kaupungin selvitysten perusteella syynä lausunnoille asetettujen määräaikojen ylittymiseen on ollut resurssipula ja käsiteltävänä olleiden asioiden määrän kasvu. Laillisuusvalvontakäytännössä on kuitenkin vakiintuneesti katsottu, että voimavaroihin ja työmäärään liittyvillä syillä ei hyväksyttävästi voida perustella poikkeamista siitä, mitä perusoikeutena turvattu hyvä hallinto asian käsittelyltä edellyttää.

Vaikka hallintotuomioistuimen asettama määräaika ei ole prosessuaalinen määräaika sikäli, että myöhästyneenäkin saapunut lausunto otetaan asiaa ratkaistaessa huomioon, virkavastuulla tapahtuvaan viranomaistoimintaan kuitenkin kuuluu, että viranomainen noudattaa näitä tuomioistuimen lain nojalla asettamia määräaikoja. Niin ikään huolelliseen ja asianmukaiseen viranomaistoimintaan kuuluu, ettei viranomainen passiivisuudellaan aiheuta tuomioistuimelle ylimääräistä työtä jättämällä noudattamatta tehtyjä kiirehtimispyyntöjä. Jos lausunnon valmistelu jossakin yksittäisessä asiassa poikkeuksellisesti viivästyy, viranomaisen tulee ilmoittaa siitä tuomioistuimelle ja pyytää lisäaikaa lausunnon antamiselle.

Edellä todetun perusteella totean, että ajoneuvojen siirtoyksikön menettely olla noudattamatta tuomioistuimen lausunnoille asettamia määräaikoja ja tuomioistuimen virkamiesten kiirehtimispyyntöjä on ollut lainvastainen. Tällä lainvastaisella laiminlyönnillä on aiheutettu valitusasioiden käsittelyn aiheetonta viivästymistä hallinto-oikeudessa ja siten vaarannettu asianosaisten oikeutta perustuslaissa turvattuun oikeusturvaan.

Lakia ajoneuvojen siirtämisestä on muutettu 1.2.2012 voimaan tulleella lailla 1508/2011. Lain 13 §:n muutoksenhakua koskevaa säännöstä on

muutettu siten, että ajoneuvon siirtoa ja siirtokustannusten korvausta koskevaan päätökseen saa vaatia oikaisua siirtopäätöksen tehneeltä viranomaiselta. Vasta oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun päätökseen haetaan muutosta hallinto-oikeudelta.

Totean vielä lopuksi, että oikeusministeriön valmistelussa on ollut hallintolainkäytön kehittämistä koskeva lakihanke. Työryhmämietinnön "Oikeudenkäynti hallintoasioissa. Prosessityöryhmän mietintö" (OM 4/2011 s. 127) ehdottaman lakiluonnoksen 50 §:ssä säädettäisiin määräajasta hallintotuomioistuimen pyytämälle vastaukselle, selvitykselle tai muun asiakirjan toimittamiselle. Pykäläehdotuksen perustelujen mukaan asianosaiselle tai yksityiselle asiantuntijalle ei voitaisi asettaa pyydetyn asiakirjan toimittamiseksi sakon uhkaa. Lähtökohtana olisi, että sakon uhkaa ei asetettaisi myöskään viranomaiselle, sillä tuomioistuimen pyytämän selvityksen toimittaminen kuuluu viranomaisen virkavelvollisuuksiin. Lakiehdotuksen 58 §:n 2 momentin mukaan viranomainen voitaisiin kuitenkin tarvittaessa velvoittaa sakon uhalla esittämään tuomioistuimelle sen pyytämät tiedot ja asiakirjat.

Oikeusministeriön säädöshankejulkaisun 1.2.2012 mukaan muun ohella prosessityöryhmän ehdotusten jatkovalmistelun tarkempaa aikataulua on tarpeen vielä arvioida. Tavoitteena on toteuttaa uudistukset vaalikaudella 2011–2014.

4
TOIMENPITEET

Eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain 10 §:n 1 momentin nojalla annan Helsingin kaupungin rakennusvirastolle huomautuksen sen katu- ja puisto-osaston ajoneuvojen siirtoyksikön pitkään jatkuneesta lainvastaisesta laiminlyönnistä noudattaa Helsingin hallinto-oikeuden lausunnoille asettamia määräaikoja. Tässä tarkoituksessa saatan päätökseni Helsingin kaupunginhallituksen ja rakennusviraston tietoon.

Pyydän Helsingin kaupunginhallitusta ilmoittamaan minulle viimeistään 31.10.2012 mennessä, mihin toimenpiteisiin tämä päätökseni on antanut aihetta ja onko ajoneuvojen siirtoyksiköissä ilmoitusajankohtana vielä viivästyneitä lausuntoasioita.

Lähetän tämän päätökseni myös Helsingin hallinto-oikeudelle tiedoksi.

Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Vanhempi
oikeusasiamiehensihteeri Ulla-Maija Lindström

Jäljennöksen oikeaksi todistaa:
Helsingissä, 25. 4 .20 12

Elja Einola
toimistosihteeri